

Riikkaidgaskasaš konvenšuvdna heaittihit buotlágan nissonvealaheami

Konvenšuvdnastáhtat,

Leat mearkkašan ahte Ovtastuvvon našuvnnaid lihttu ođđasis duođašta sin oskkuset olbmo vuodđovuoigatvuodaide, olmmošoktagasa árvui ja mávssolašvuhtii, ja almmáiolbmo ja nissonolbmo ovttađassásaš vuoigatvuodaide,

leat mearkkašan ahte Olmmošvuoigatvuodaide máilmmijulggaštus duođašta ahte vealaheapmi lea lobihis dahku, ja nanne ahte buot olbmot leat riegeádan friddjan ja ovttađassásaččat olmmošárvvu ja olmmošvuoigatvuodaide dáfus, ja ahte juohkehaš lea vuoigaduvvon buot daid vuoigatvuodaide ja friddjavuodaide mat julggaštusas leat namuhuvvon, almmá earuheaddji meannudeami ja vealaheami haga, sohkabeali geažil,

leat mearkkašan ahte olmmošvuoigatvuodaide konvenšuvdnastáhtat leat geatnegahttojuvvon váfistit albmáide ja nissoniidda ovttađassásaš vuoigatvuodaide návddašit buot ekonomalaš, sosiála, kultuvrralaš, siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaide,

vuhtiiváldet riikkaidgaskasaš konvenšuvnnaid mat leat dohkkehuvvon

Ovttastuvvon našuvnnaid ja sierraorganisašuvnnaid rámmaid siskkobealde

dainna ulbmilin ahte ovddidit ovttalágan vuoigatvuođaid albmáide ja

nissoniidda,

leat maid mearkkašan daid cealkámušaid, julggaštusaid ja rávvagiid maid

Ovttastuvvon našuvnnaid ja sierraorganisašuvnnaid leat mearridan dainna

ulbmilin ahte ovddidit ovttalágan vuoigatvuođaid albmáide ja nissoniidda,

vuorjašuvvet go nissonat ain gillájit garra vealaheami, vaikko iešguđetlágan

mearrádusat gávdnojit,

muittuhit ahte nissonvealaheapmi rihkku ovttadássašvuođa prinsihpaid ja

olmmošárvvu gudnejahttima, hehte nissoniid searvamis seamma dásis go

albmáid iežaset riikka politihkalaš, sosiála, ekonomalaš ja kultuvrralaš eallimis,

heađušta čálgoovdáneami servodagas ja bearrašis, ja dahká nissoniidda

váddáseabbon geavahit buot iežaset návccaid ja vejolašvuođaid, bálvalettiin

riikkaset ja olmmošsohkagotti,

vuorjašuvvet das go duohtavuohta ain lea nu ahte nissoniin geat ellet
geafivuodas leat uhcán borramušgálvvut, heajos dearvvašvuodabálvalusat,
váilevaš oahppu, oahpahus ja bargu, ja veahkki áimmahuššat muđui eará
dárbbuid,

jáhkket ahte ođđa máilmmiviidosas ekonomalašortnega ásaheapmi, man
vuodus lea ovttaláganvuohta ja vuoiggalašvuohta, oalle bures ovddida ja
buorida dásseárvvu albmáid ja nissoniid gaskka.

deattuhit ahte lea vealtameahttun dárbu heaittihit apartheidpolitihka, buot
lágan rasismma, nállevealaheami, kolonialismma, ođđa-kolonialismma,
vaššivuoda, vieris vuollásteami ja hearrávuoda ja seaguheami stáhtaid
siskkáldas áššiide, dainna ulbmilin ahte albmát ja nissonat ollásit besset
návddašit vuoigatvuodaideaset,

duodaštit ahte riikkaidgaskasaš ráfi ja sihkkarvuoda nannen, riikkaidgaskasaš
soahtedoaimmaid geahpedeapmi, guovttebealat ovttasbargu stáhtaid gaskka,
beroškeahttá sosiála ja ekonomalaš vuogádagain, ja oppalaš ja ollislaš
vearjogeahpedeapmi, erenoamážit atomavearjjuid geahpedeapmi čavga ja
beaktilis riikkaidgaskasaš bearráigeahču vuolde, ja vuoiggalašvuoda

ovttaláganvuoda prinsihpaid nannen ja riikkaidgaskasaš ávkkástallan, ja iešmearrideami ja sorjjasmeahtunvuoda vuoigatvuodaid duohtandahkan daid olbmuid geat ellet vieris ja kolonijaherráid ja vierisriikka vuollásteami válldi vuolde, ja maiddáid gudnejahttin stáhtaid sorjjasmeahtunvuhtii ja territoriála integritehtii, leat mielde ovddideamen sosiála buresbirgejumi ja ovdáneami, ja buot dat dahket vejolažžan juksat ollislaš dásseárvvu albmáid ja nissoniid gaska,

jáhkket ahte riikkaid ollislaš ja vuđolaš ovdáneapmi, máilmmi buresbirgejupmi ja ráfi áššit eaktudit ahte nissonat árrjáláččat oassálastet buot servodatsurggiin, seamma dásis go albmát,

leat diđolaččat ahte nissonat nannosit váikkuhit bearraša buresbirgejupmái ja servodaga ovdáneapmái, mii dán rádjái ii leat doarvái bures árvvusadnojuvvon, ja ahte eadneváhnenvuoda sosiála mearkkašupmi ja goappaš váhnemiid mearkkašupmi bearraša siskobealde ja mánáid bajásgeassimis lea mávssolaš, ja lea maid čielggas ahte nissoniid ii oaččo vealahit riegádahttima dihte, ja ahte mánáid fuolahangeatnegasvuohta galgá juhkkujuvvot albmáid ja nissoniid gaska ja muđui servodaga,

leat diđolaččat ahte sajáiduvvon boaresmállet albmáid- ja nissonrolla servodagas ja bearrašis ferte rievdaduvvot olahan dihte duohta ovttadássásašvuođa albmáid ja nissoniid gaskka,

áigot čielgasit čađahit julggaštusa mearridan prinsihpaid ahte heaittihit nissonvealaheami, ja dan olis áigot mearridit dárbblaš doaimabijuid heaittihit buotlágan vealaheami ja buot mat bohciidahttet vealaheami.

ja leat soahpan čuovvovaččat:

Oassi I

Art. 1.1. Dán konvenšuvnnas sátni «nissonvealaheapmi» mearkkaša juohkelágan earuheaddji meannudeami, čuoldima dahje ráddjema mii dáhpáhuvá sohkaheami vuodul ja man váikkuhus dahje ulbmil lea heaittihit dahje ráddjet nissoniid olmmošvuoigatvuođaid ja vuodđofriddjavuođaid dohkkeheami, návddašeami dahje geavaheami politihkalaš, ekonomalaš, sosiála, kultuvrralaš, siviila ja muđui eará surggiin, beroškeahhtá siviiladásis ja das ahte albmáin ja nissoniin galgá leat ovttadássásašvuohta.

Art. 2. Konvenšuvdnastáhtat hilgot buotlágan nissonvealaheami, ja geatnegahttet iežaset, jotkkolaččat ja buot heivvolaš gaskaomiiguin, čađahit politihka dainna ulbmilin ahte heaittihit buotlágan nissonvealaheami, ja dan ulbmila ektui leat sii geatnegahtton:

- a) oassindahkat nissoniid ja albmáid dásseárvoprinsihpa iežaset stáhtahálddahasain, dahje eará dohkálaš lágain, jos dat ii leat juo dahkkojuvvon, ja váfistit ahte dat prinsihppa geavatlaččat ollašuhitto lágaid dahje eará heivvolaš gaskaomiid bokte,
- b) mearridit heivvolaš doaibmabijuid, lágaid dahje earálágan doaibmabijuid, maddái ránggaštusdoaibmabijuid jos lea dárbu, mat gildet buotlágan nissonvealahemi;
- c) ásahit riektesuodjaleami mii dáhkida nissoniidda vuoigatvuođaid seamma láhkai go albmáide, ja váfistit nissoniidda nana suodjaleami buotlágan vealaheaddji doaimmaid vuostá doaibmaválddálaš nationála duopmostuoluid ja eará almmolaš ásaheami bokte,

d) garvit buot doaimmaid dahje geavadiid mat vealahit nissoniid ja fuolahit ahte almmolaš eiseválddit ja ásahusat čuvvot dáid geatnegasvuodaid,

e) álggahit buotlágan dárbbaslaš doaibmabijuid mat sihkarastet ahte ii oktage olmmoš, eai organisašuvnnat eaige ásahusat vealat nissoniid;

f) álggahit buotlágan dárbbaslaš doaibmabijuid, maid dai lágaid, rievadan dihtii dahje heattihit dálá lágaid, njuolggadusaid, árbevieruid ja geavadiid mat vealahit nissoniid,

g) gomihit buot našuvnnalaš ránggáštusmearrádusaid mat vealahit nissoniid.

Art. 3. Konvenšuvdnastáhtat galget buot surggiin, erenoamažit

politihkalaš, sosialalaš, ekonomalaš ja kultuvrralaš surggiin, mearridit ulbmillaš

doaibmabijuid, maid dai láhkamearradusaid, váfistan dihtii nissoniidda ollislaš ja

dievaslaš ovdaneami ja čálgama, nu ahte sidjiide dáhkkiduvvojit

olmmošvuoigatvuodát ja vuodđofriiddjavuodát geavahit ja ávkkastallat daid

seamma dásis go almmáiolbmot.

Art.4.1 Jos konvenšuvdnastáhtat mearridit gaskaboddosaš sierradoaimmaid jođálmahttit duohta ovttadássásašvuođa albmáid ja nissoniid gaskka, de dat ii galgga dulkojuvvot vealaheapmin dán konvenšuvnna ektui, muhto dat ii galgga mange láhkai mielddisbuktit ahte vuodđuduvvojit iešguđetlágan dahje sierralágan standárddat; ja doaibmabijut galget heaittihuvvot go ulbmil addit goappašiid sohkaheamiide ovttalágan vejolašvuođaid ja meannudeami lea ollašuvvan.

2. Jos konvenšuvdnastáhtat mearridit sierradoaimmaid mat dán konvenšuvnna leat namuhuvvon, áhpehisvuođa dahje riegádahttima suddjema dihte, de dat ii galgga dulkojuvvot vealaheapmin.

Art.5. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit dárbbalaš doaibmabijuid

a) rievdadit albmáid ja nissoniid sosiála ja kultuvrralaš láhttendábiid, dainna mihttomeriin ahte heaittihit ovdagáttuid ja sajáiduvvon vieruid ja geavadiid mat leat vuodđuduvvon stereotiippalaš albmáid- ja nissonrollaide, ja jáhkku ahte nuppi sohkaheami lea stuorit árvu go nuppis,

b) váfistit ahte bearrašis fuolahangeatnegasvuohtha addá rivttes gova das ahte eadneváhnenvuohtha lea servodatdoaibma, ja dovddasteami ahte albmáin ja nissoniin lea oktasaš geatnegasvuohtha mánáid fuolaheamis ja ovdánahttimis, daid eavttuiguin ahte máná buoremus álo vuhtiiváldojuvvo.

Art.6. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buot dárbbášlaš doaibmabijuid, maddái lágaid, vuosttaldit buot lágan nissongávppašeami ja nissongeavaheami prostitušuvnna oktavuodas.

Oassi II

Art.7. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbbášlaš doaibmabijuid heaittihit nissonvealaheami politihkalaš ja almmolaš eallimis, ja erenoamážit váfistit nissoniidda vuoigatvuodaid, seamma dásis go albmáide,

a)jienastit válggaid oktavuodas ja almmolaš álbmotjienastemiin, ja vuolgit evttohassan buot álbmotválljejuvvon orgánaide,

b) leat mielde hábmemin ja čađaheamen almmolaš politihka, ja bargat almmolaš virggiin ja doaimmahit buot almmolaš bargguid hálddašeami buot dásiin,

c)searvat eaktodáhtolaš organisašuvnnaide ja servviide mat beroštit riikka almmolaš politihkas,

Art. 8. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buot dárbbaslaš doaimbajuid váfistit nissoniidda vejolašvuođaid beassat ovddastit iežaset ráđđehusaid internationála dásis ja searvat internationála organisašuvnnaid doaimmaide, seamma go albmát ja almmá vealaheami haga.

Art.9.1. Konvenšuvdnastáhtat galget addit nissoniidda seamma go albmáide, vuoigatvuođa oažžut, rievdadit ja doalahit stáhtalahttuvuođas. Sii galget erenoamážit váfistit ahte náittosdilli olgoriikalaččain, dahje jos isit rievdata stáhtalahttuvuođa náittosdilis, ii automáhtalaččat váikkut dasa ahte nissona stáhtalahttuvuohta rievdaduvvo, dahká nissona stáhta haga dahje bágge nissonii isida stáhtalahttuvuhtii.

2. Konvenšuvdnastáhtat galget addit eadneváhnemii nugo áhččeváhnemii seamma vuoigatvuodaid mat gusket mánáid stáhtalahttuvuhtii.

Oassi III

Art.10. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbblaš doaimbajuid heaittihit nissonvealaheami nu ahte nissonat ožžot seamma oahppovuoigatvuodaid go albmát, ja erenoamážit váfistit nissoniidda, sohka beali dásseárvvu vuodul:

a) ovttadássásaš eavttuid karriera- ja fidnobagadallamis, beassat oahpuide ja oažžut skuvlaluodáštusa buotlágan oahppoásahusain, sihke gilážiin ja gávpgiin; dát dásseárvvu galgá fuolahuvvot ovdaskuvllas, vuodđoskuvllas, teknihkalaš oahpahasas, fidnoguvllot oahpahasas, alit teknihkalaš oahpahasas ja buotlágan fidnogealbolokten oahpahasas,

b) beassat geavahit ovttadássásaš oahppoplánaid ja fágaplánaid, eksámeniid, ja oahpaheddjiid geain leat seamma fágalaš dássi ja skuvlalanjaid ja oahppoávdnasiid main lea seamma kvalitehta,

c) heaittihat buotlágan sajáiduvvon stereotiippalaš sohkaheallerollaid buot oahppodásiin ja oahpahusa oktavuodas, ja oalgguhit lágidit oktasašoahpahusa ja muđui earálágan oahpahusvugiid juksan dihte dán ulbmila, ja erenoamážit oahppogirjiid ja oahpahusplánaid rievdadit ja oahpahusvugiid heivehit.

d)seamma vejolašvuodaid oažžut stipeandda ja eará áigeguovdilis doarjjaortnegiid,

e) seamma vejolašvuodaid searvat lassi- ja liigeoahpahusprográmmaide, nugo rávisolbmuid alfabetiseren- ja doaibmi alfabetiserenprográmmaide dainna mihttomeriin ahte geahpedit oahppoerohusaid albmáid ja nissoniid gaskka, nu johtilit go vejolaš.

f)unnidit nissoniid/ohppiid skuvlaheaitinproseantta ja heivehit čuovvolanprográmmaid nieiddaide ja nissoniidda geat gaskkalduhttet oahpuset,

g) seamma vejolašvuodaid aktiivvalaččat searvat valáštallandoaimmaide ja fysalaš doaimmaide,

h) háhkat diehtujuohkinmateriála sihkkarastit bearraša dearvvašvuođa ja buresbirgejumi, das maiddáid dieđuid ja rávvagiid bearašplánabarggus.

Art. 11.1. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbblaš doaimbajuid heaittihit nissonvealaheami bargoeallimis, váfistit ovttalágan vuoigatvuođaid albmáid ja nissoniid ovttadássásašvuođa vuodul, ja erenoamážit:

a) vuoigatvuohta oažžut barggu, mii lea massemeahtun buot olbmuide,

b) vuoigatvuohta oažžut ovttadássásaš bargovejolašvuođaid, maiddáid ovttalágan bargoeavttuid virgáibidjama oktavuodas,

c) vuoigatvuohta friddja beassat válljet alccesis fitnu ja barggu, vuoigatvuohta bargoovdáneapmái ja bargosihkkarvuhtii ja buot bargoeallima guoskevaš addosiidda ja eavttuide, ja vuoigatvuohta fitnooahpahussii ja ođđasis skuvlejupmái, maiddáid oahpahallišiehtadussii, fidnoguvllot ohppui joatkkaskuvladásis ja eallinagi oahpahussii,

d) vuoigatvuohta seamma bargobálkái ja addosiidda ovttaárvosaš barggu
ovddas, maiddá ovttaárvosaš meannudeapmái go bargokvalitehta
árvvoštallojuvvo,

e) vuoigatvuohta oažžut oadjoruđaid, erenoamáš penšunerema,
bargguhisvuođa, buozalmasvuođa, bargonávccahisvuođa, agi ja eará váilevaš
bargonávccaid sivaid geažil, ja vuoigatvuohta bálkáhuvvon lupmui,

f) vuoigatvuohta bargodorvvolašvuhtii ja bargodearvvašvuođabálvalusaide,
maiddá suodjaleapmái áhpehisvuođa geažil,

2. Dainna mihtomeriin ahte hehttet nissonvealaheami náittosdilis,
áhpehisvuođa ja riegádahttima geažil, ja váfistit nissoniidda
bargovuoigatvuođaid, de galget konvenšuvdnastáhtat álggahit dárbbášlaš
doaimabijuid nugo,

a) mearridit gildosiid ja ránggáštandoaimabijuid, jos eretcealkinsivva lea
áhpehisvuohta dahje riegádahttinvirgelohpi, ja jos eretcealkináššiin vealahuvvo
siviiladili geažil,

b) ásahit bálkáhuvvon riegeáhttinluomu, dahje vástideaddji sosiála addosiid, mat eai oaččo váikkuhit dasa ahte massá ovddit barggu, virgejagiid dahje sosiála addosiid,

c) miehtemielas ásahit dárbbalaš sosiála doarjjaortnegiid mat váhnemiidda dahket vejolažžan ovttahttit bearašgeatnegasvuodaid

bargogeatnegasvuodáiguin ja almmolaš eallima geatnegasvuodáiguin, ja erenoamážit ásahit ja viiddidit mánnágeahččoortnegiid ja fierpmádagaid,

d) addit áhpehis nissoniidda sierra suodjaleami dakkár fidnosurggiin mat sáhttet leat váralaččat.

3. Láhamearrádušat mat suodjalit nissoniid dán artihkkala namuhuvvon surggiin, galget jeavddálaččat guorahallojuvot dieđalaš ja teknologalaš dieđuid vuodul, ja rievdaduvvot, heaittihuvvot dahje viiddiduvvot dárbbu mielde.

Art.12.1. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan doaibmajuid heaittihit nissonvealaheami dearvvašvuodasuorggis, ja dan olis váfistit dearvvašvuodabálvalusaid, nugo bearašplánenveahki, sohka beali dásseárvvu vuodul.

2. Beroškeahhtá dán artihkkala nr. 1 mearrádusas galget konvenšuvdnastáhtat fuolahit nissoniidda ulbmildiđolaš, ja jos dárbbášlaš, nuvttá bálvalusaid áhpehisvuođa ja riegádahttima oktavuodas, ja dohkálaš biebmodili áhpehisvuođa ja njamaheami oktavuodas.

Art.13. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbbášlaš doaibmabijuid heaittihit nissonvealaheami muđui eará ekonomalaš ja sosiála surggiin, ja dan olis váfistit ovttadássásaš vuoigatvuodaid, sohka beali dásseárvvu vuođu, erenoamážit:

a) vuoigatvuođa oažžut bearašguoskevaš addosiid ja doarjagiid,

b) vuoigatvuođa oažžut bänkoloana, pántaloana ja eará vealgeortnegiid,

c) vuoigatvuođa searvat astoáiggedoaimmaide, valáštallandoaimmaide ja kultureallima buot surggiide,

Art. 14.1. Konvenšuvdnastáhtat galget vuhtiiváldit ahte nissonat gilážiin deaividit erenoamáš váttisvuodaid, ja ahte doaimmat maid nissonat čađahit, leat dehálaččat bearraša ekonomalaš birgejupmái, ja maddái eará doaimmat

mat eai guoskka ruhtaekonomiijai, ja galget dan olis álggahit dárbblaš doaimmabijuid váfistan dihte ahte konvenšuvnna mearrádusat bohtet ávkin nissoniidda geat ássat gilážiin,

2. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbblaš doaimmabijuid heaittihit nissonvealaheami gilážiin, vai sii besset searvat giláža ovdáneapmái ja ávkkástallat giláža bálvalusain, ja vuolggasadji galgá leat sohkaheali dásseárvu, ja sii galget erenoamážit váfistit ahte nissoniin lea:

a) vuoigatvuohta hábmet ja čađahit ovdánahttinplánaid buot dásiin,

b) vuoigatvuohta oažžut buriid dearvvašvuođabálvalusaid, nugo bearašplánabargguid guoskevaš dieđuid, rávvagiid ja bálvalusaid,

c) vuoigatvuohta ávkkástallat oadjoortnegiid,

d) vuoigatvuohta oažžut formálalaš ja eahpeformálalaš oahpu, nugo doaimmi alfabetiserenoahpu, ja earret eará ávkkástallat lagašguovllu iešguđetlágan studeren- ja oahpahušfálaldagaid dainna áigumušain ahte loktet fágalaš gelbbolašvuođa,

e) vuoigatvuohta ásahit iešbirgenjoavkkuid ja ovtastumiid maid ulbmil lea váfistit dássásaš ekonomalaš vejolašvuođaid, bálká barggu dahje iežas fitnodaga bokte.

f) vuoigatvuohta searvat buot báikegotti doaimmaide,

g) vuoigatvuohta beassat geavahit eanadoallovealgeortnegiid ja eanadoalloatnaortnegiid, gálvomárkanastinvejolašvuođaid ja heivvolaš teknologiiija ja dássásaš meannudeami eanangeavahan-, eanadoallo- ja ássanođastusaid oktavuodas,

h) vuoigatvuohta návddašit dohkálaš eallineavttuid, erenoamážit ássanviesu, buhtisvuođadili, elfápmo- ja čáhcelágideami, fievrrideami ja gulahallanvugiid dáfus,

Oassi IV

Art. 15.1. Konvenšuvdnastáhtat galget meannudit nissoniid ja albmáid seammaárvosaččat lága ovddas.

2. Konvenšuvdnastáhtat galget siviila áššiid oktavuodas addit nissoniidda seamma rievttálaš doaimbanávccaid go albmáide, ja ovttadássásaš vejolašvuodaid daid ollašuhhtimii. Sii galget erenoamážit addit nissoniidda seamma vuoigatvuodaid dahkat soahpamušaid ja hálddašit opmodaga, ja ovttadássásaš riektemeannudeami buot dásiin.

3. Konvenšuvdnastáhtat leat soahpan ahte buot šiehtadusat ja buotlágan eará priváhtarievttálaš dokumeanttat main lea riekteváikkuhus gáržžidit nissoniid rievttálaš doaimbanávccaid, galget celkojuvvot fámoheapmin.

4. Konvenšuvdnastáhtat galget addit albmáide ja nissoniidda seammalágan vuoigatvuodaid lága vuodul friddja johtalit ja friddja välljet alcceseaset ássansaji ja viesu.

Art. 16.1. Konvenšuvdnastáhtat galget álggahit buotlágan dárbbášlaš doaimbajuid heaittihit nissonvealaheami buot áššiin mat gusket náittosdillái ja bearašdillái ja galget, vuhtiiválddedettiin sohkaheali dásseárvvu erenoamážit váfistit:

a) ovttadássásaš vuoigatvuodaid náitalit,

b) ovttadássásaš vuoigatvuodaid válljet alccesis náittosguoimmi ja mannat náittosvuhtii go dat dáhpáhuvvá friddja ja ollislaš mieđiheami ja duodašteami bokte,

c) ovttadássásaš vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid náittosdilis ja náittosdili boatkaneami manjá,

d) ovttadássásaš vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid mat mánáid váhnemiin leat iežaset mánáid guoski gažaldagain, beroškeahhtá siviiladilis; mánáid buoremus galgá álo leat ovddimusas,

e) ovttadássásaš vuoigatvuodaid friddja beassat mearridit mánnálogu ja mánnágaskkaid, ja oažžut dieđuid, oahpahusa ja neavvuid mat dahket vejolažžan ollašuhhtit dáid vuoigatvuodaid,

f) ovttadássásaš vuoigatvuodaid ja geatnegasvuodaid áššiin mat gusket áittardeapmái, suodjárdillái, mánáid fuolaheapmái ja adopšuvdnii, dahje

sullasaš siskkáldas láhkavuloš surggiide; mánáid buoremus galgá álo leat guovddážis,

g) ovttađassásaš persovnnalaš vuoigatvuođaid náittosbealálažžan, nugo vuoigatvuođa válljet goarggu, barggu ja virggi,

h) ovttalágan vuoigatvuođaid goappaš náittosguimmiide háhkat, eaiggáduššat, stivret, hálddašit, ávkkástallat ja ráđđet opmodaga, juogo mávssekeahhtá dahje mávssu bokte.

2. Mánáid lohpadallamis ja náitaleamis ii leat riekteváikkuhus, ja buotlágan dárbbášlaš doaibmajut, maidđái lágavuđot, galget álggahuvvot dainna ulbmilin ahte mearridit náitaleapmái ahkemeari ja registreret náittosdili bákkolaš almmolaš registarii.

Oassi V

Art. 17.1. Lávdegoddi heaittihit buotlágan nissonvealaheami galgá ásahuvvot man ovddasvástádussii gullá árvoštallat movt konvenšuvnna ulbmilit leat ollašuvvon (dán rájes gohčoduvvon “lávdegoddi”), ja das galget leat 18

áššedovdi mielde go konvenšuvdna fápmuduvvo, ja guoktelogigolbma áššedovdi maŋŋil go golbmalogátviđát konvenšuvdnastáhta lea konvenšuvnna ratifiseren dahje dohkkehan, ja buohkain galgá leat buorre beaggin ja gelbbolašvuohta konvenšuvnna guoskevaš surggiin. Konvenšuvdnastáhtat galget válljet áššedovdiid iežaset stáhtalahtuid gaskkas ja lávdegotti miellahtut galget doaimmahit bargguideaset persovnnalaš návccaid mielde, ja das galgá deattuhit maid govttolaš geográfalaš ovddasteami, ja dan ahte iešguđet kultuvrrat ja deháleamos riektevuogádagat ovddastuvvojit.

2. Lávdegotti miellahtut galget válljejuvvot čiegus jienasteami bokte, persovdnalisttu vuodul maid konvenšuvdnastáhtat leat árvalan. Juohke konvenšuvdnastáhta sáhtta nammadit ovtta olbmo iežas stáhtalahtuid gaskkas.
3. Vuosttas válga galgá čađahuvvot maŋimustá guhtta mánu maŋŋil go dát konvenšuvdna fápmuduvvo. Unnimus golbma mánu ovdal válggaid, galgá Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállii čálalaččat váldit oktavuoda konvenšuvdnastáhtaiguin ja ávžžuhit sin ovddidit evttohasárvalusa guovtti mánu sisa. Generálačállii galgá dasto ráhkadit alfabehtalaš listtu gos leat buot olbmuid namat geat dán láhkai leat árvaluvvon, ja das galgá almmuhuvvot guhte konvenšuvdnastáhta lea daid árvalan, ja dat galgá sáddejuvvot konvenšuvdnastáhtaide.

4. Lávdegotti miellahtut välljejuvvojit čoahkkimis gosa konvenšuvdnastáhtat leat bovdejuvvon Generálačálli bokte, mii lágiduvvo Ovtastuvvon našuvnnaid bargobáikkis. . Dán čoahkkimis, mas lea mearridanváldi go guokte goalmmásasoassi konvenšuvdnastáhtain leat čoahkkimis, leat dat evttohasat välljejuvvon geat ožžot eanemus jienaid ja čielga eanetlogu jienaid daid konvenšuvdnastáhtaid ovddasteddjiin geat oassálastet čoahkkimis ja jienastit.
5. Lávdegotti miellahtut galget välljejuvvot njealji jahkái. Ovcci miellahtus geat välljejuvvojit vuosttas válggas, loahppá doaibmaáigi maŋŋil guokte jagi, ja dalá maŋŋil vuosttas válgga galget ovcci miellahtu mearriduvvot vuorbádeami bokte, maid lávdegotti jodiheaddji čađaha.
6. Lávdegoddi vällje vihtta ođđa miellahttu dán artihkkala 2, 3, ja 4 mearrádusaid vuodul, maŋŋil go golbmalogiviđát ratifikašuvdna dahje dohkkeheapmi lea čađahuvvon. Guovtti ođđa välljejuvvon miellahtuid mandáhta luohpá maŋŋil guokte jagi, ja miellahtut mearriduvvojit vuorbádeami bokte, maid lávdegotti jodiheaddji čađaha.
7. Jos lávdegotti áššedovdimiellahttu ii šat sáhte doaimmahit bargguidis, de galgá konvenšuvdnastáhta guhte árvalii miellahtu, nammadit eará áššedovdi iežas stáhtalahtuid gaskkas, dainna eavttuin ahte lávdegoddi dan dohkkeha.
8. Lávdegotti miellahtut galget, Válđočoahkkima dohkkehemiin, oažžut ekonomalaš buhtadusa Ovtastuvvon našuvnnain, daid eavttuid vuodul maid

Váldočoahkkin mearrida, ja das ferte deattuhit lávdegotti doaimmaid mearkkašumi.

9. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá fuolahit ahte bargit ja veahkkeneavvut leat sajis vai lávdegoddi ulbmillaččat sáhttá čađahit bargguidis dán konvenšuvnna mearrádusaid vuodul.

Art.18.1. Konvenšuvdnastáhtat leat geatnegahtton Ovtastuvvon našuvdnii, generálačálli bokte, addit raportta lávdegotti geahčadeapmái, lágavuđot, rievttálaš, hálldahuslaš dahje eará doaibmabijuid birra maid dán konvenšuvnna mearrádusaid vuodul áigot čađahit, ja lihkostuvvama birra dan oktavuodas,

a)manjimusat jagi manjil go konvenšuvdna lea fápmuduvvon gustovaš konvenšuvdnastáhtas,

b) dasto unnimusat juohke njealját jagi, ja muđui lávdegotti dáhtu mielde.

2. Raporttat galget almmustahttit áššiid ja váttisvuodaid mat erenoamážit leat mearkkašan konvenšuvnna geatnegasvuodaid ollašuhhtimii.

Art.19.1. Lávdegoddi mearrida iežas čoahkkinortnega.

2. Lávdegoddi galgá iežas luohttámušolbmuid válljet guovtti jahkái.

Art.20.1. Lávdegoddi lágida dábálaččat guovttevahkkosaš čoahkkima oktii jagis guorahallat raporttaid mat sidjiide leat bohtán konvenšuvnna artihkkala 18 mielde.

2. Lávdegotti čoahkkimat galget dábálaččat lágiduvvot Ovtastuvvon našuvnnaid bargobáikkis, dahje eará heivvolaš báikkis maid lávdegoddi mearrida.

Art.21.1. Lávdegoddi galgá jahkásaččat Ovtastuvvon našuvnnaid váldočoahkkimii, Ekonomalaš ja sosiála ráđi bokte, addit raportta doaimmaidis birra, ja das lea vejolaš buktit árvalusaid ja oppalaš rávvagiid raporttaid guorahallamiid ja dieđuid vuodul maid konvenšuvdnastáhtain lea ožžon. Árvalusat ja oppalaš rávvagat galget láktojuvvot lávdegotti raportii, oktan konvenšuvdnastáhtaid vejolaš cealkámušaiguin.

2. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállii galgá sáddet lávdegotti raporttaid Nissonkommišuvdnii, diehtun.

Art. 22. Sierraorganisašuvnnain galgá leat vuoigatvuohta ovddastuvvot go kommišuvnna mearrádusaid ollašuhhtimat mat gusket sin doaibmasurggiide,

guorahallojuvvojit. Lávdegoddi sáhtá gohččut sierraorganisašuvnnaid čilget raporttaid bokte mo sii iežaset doaibmasurggiin leat ollašuhtán konvenšuvnna mearrádusaid.

Art. 23. Ii oktage konvenšuvnna mearrádus galgga váikkuhit dakkár mearrádusaide mat buorebut sáhttet ollašuhttet dásseárvvu albmáid ja nissoniid gaskka, ja dat sáhttet leat:

a)konvenšuvdnastáhta láhkamearrádusat, dahje

b) eará riikkaidgaskasaš konvenšuvdna, traktáhtta dahje šiehtadus mii gusto guoskevaš stáhtas.

Art. 24. Konvenšuvdnastáhtat leat riikka dásis geatnegahtton mearridit buot dárbbášlaš doaibmabijuid vai konvenšuvnna mearriduvvon vuoigatvuodát ollislaččat duohtandahkkojuvvojit.

Art. 25.1. Konvenšuvnna galget buot stáhtat sáhttit vuolláičállit.

2. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállit nammaduvvo konvenšuvnna vurkkodeaddjin.

3. Konvenšuvdna galgá ratifiserejuvvot. Ratifikašuvdnadokumeanttat galget addojuvvot Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli vurkkodanháldui.

4. Konvenšuvnna dohkkeheapmi galgá leat rabas buot stáhtaide.

Dohkkeheapmi čađahuvvo go dohkkehandokumeanta addojuvvo Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli vurkkodanháldui.

Art.26.1. Juohke konvenšuvdnastáhta sáhtta goas ihkinassii čálalaččat árvalit rievdadit konvenšuvnna ja sáddet árvalusa Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállái.

2. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá mearridit vejolaš doaibmabijuid rievdadusárvalusa vuodul.

Art.27.1. Konvenšuvdna bohtá fápmui golbmalogi beaivvi maŋŋil go guoktelogát ratifikašuvdna- dahje dohkkehandokumeanta lea addojuvvon Ovtastahttojuvvon našuvnnaid generálačálli vurkkodanháldui.

2. Konvenšuvdna bohtá fápmui golbmalogát beaivvi maŋŋil go dan ratifikašuvdnadokumeanttat leat registrerejuvvon daid stáhtaid bealis mat leat

ratifiseren dahje dohkkehan konvenšuvnna manjil go guoktelogát
ratifikašuvdna- dahje dohkkehandokumeanta lea addojuvvon vurkkodanháldui.

Art.28.1. Ovtastuvvon našuvnnaid generálačálli galgá vuostáiváldit
spiehkasteamiid maid stáhtat mearridedje dalle go ratifikašuvdna dahje
dohkkeheapmi fápmuduvvui, ja dieđihit daid buot stáhtaide.

2. Dakkár spiehkasteamiid eai dohkkehuvvo mat eai soaba konvenšuvnna
ulbmiliidda ja mihttomeriide.

3. Spiehkasteamiid sáhtta fápmohuhttit vaikko goas dieđiheami bokte
Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállái, gii fas sádde dieđu buot stáhtaide.
Dieđiheapmi gusto dan rájes go vuostáiváldi lea dan ožžon.

Art. 29.1. Guovtti dahje eanet konvenšuvdnastáhtaide gaskasaš riidoášši das
movt konvenšuvdna galgá dulkojuvvot ja geavahuvvot, jos dan lea áibbas
veadjemeahtun čoavdit riidoášši šiehtadallamiid bokte dahje eará bargovugiid
bokte mat čielgasit bohtet ovdan dán konvenšuvnnas, ferte čujuhuvvot
háldudeapmái jos nubbi stáhta dan gáibit. Jos soai eaba soabat
háldudanorganiseremiin ovdal go guhtta mánu leat vássán dan beavvi rájis go
háldudangáibádus almmuhuvvui, de sáhttiba goappašagat čujuhit háldudeami

Riikkaidgaskasaš duopmostullui mii gohčču riektái Duopmostuolu
njuolggadusaid vuodul.

2. Juohke konvenšuvdnastáhta sáhtá go vuolláičállá dahje ratifisere dán
konvenšuvnna, julggaštit ahte dat ii leat geatnegahttojuvvon čuovvut dán
artihkkala nr.1 mearrádusa. Eará konvenšuvdnastáhtat eai leat čadnojuvvon
namuhuvvon mearrádussii jos muhtun konvenšuvdnastáhta dahká dákkár
spiehkasteami.

3. Konvenšuvdnastáhta gii dahká spiehkasteami dán artihkkala nr. 2
mearrádusa vuodul, sáhtá goas ihkinassii fámohttit spiehkasteami čálalaš
dieđiheami bokte Ovtastuvvon našuvnnaid generálačállái.

Art. 30.1. Dát konvenšuvdna, jos arábalaš, kinnalaš, engelas, fránska, ruoššalaš
ja spánskalaš teavsttat leat buohkat seamma doallevaččat, galgá addojuvvot
Ovtastuvvon našuvnnaid vurkkodanháldui.

Duođastettiin dan de leat vuolláičállit, dárkilis fápmudusain, vuolláičállán dán
konvenšuvnna.

